

ישראל אלדד
בין אמת קדושה וכזב טמא

תדפיס מתוך
כיוונים
חוברת 27 — אביב ה'תשמ"ה, מאי 1985

בין אמת קדושה וכזב טמא

מאת

ישראל אלדד

בחוברת האחרונה של "כיוונים" פירסם מאיר פעיל רשימה תחת הכותרת "איך חוסל השלטון הבריטי בארץ-ישראל", כדי — כלשונו — "לערוך חשבון נפש איך חוסל השלטון הבריטי בארצנו ולו גם כדי שנוכל להביט ישר בעיניהם של בנינו, נכדינו ונינינו ולהציג בפניהם מורשת של אמת". (ההדגשה שלי — י.א.)

אילו קצת הצטנע ואמר שהוא בא לחוות דעתו על פרק היסטורי זה, ניחא, אבל יומרה זו של יושר ושל מורשת אמת וערימה כזאת של סילופים והעלמות?

ושמא תשאל, מה פתאום התעורר היסטוריון זה לחשוף את "האמת"? למה "בדיוק" 36 שנה לפינוי החייל הבריטי האחרון מן הארץ ב-30 ביוני 1948? איזה מספר עגול הוא זה? שמא ל"ו צדיקים? אין ספק שזה כרוך במצב הפוליטי הפנימי, אי-אלה כשלונות של ממשלות הימין מזה, ואולי גם הניסיון ההיסטורי לגשר על-פני התהום ולהפעיל בממשלת אחדות לאומית את הכוחות הציוניים החיוביים והמפורדים עד כה בגלל תהומות שבעבר, כשמאיר פעיל שייך למתנגדים החריפים של ניסיון זה. מה טוב, איפוא, לערוך "פתאום" חשבון נפש, דיסקרדיטציה של מה שנחשב כמוסכם פחות או יותר: יש לאגף זה שבימין, למחתרות אצ"ל ולח"י, שראשיהם עלו לשלטון "תלק-מה" במלחמות העצמאות של העם היהודי, וחיפול השלטון הבריטי הוא חוליה חשובה במפנה היסטורי זה.

יש לו גם למאיר פעיל אמתלה חיצונית לחשבון נפש "אקטואלי" זה (על כל פנים לא פחות אקטואלי מחשבונו של יהושפט הרכבי עם... בר-כוכבא): החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות הנפיקה את מדליית "המרד" למלאת 40 שנה להכרזת המרד על-ידי האצ"ל (ז' בשבט תשי"ד). בדברי ההסבר המצורפים למדליה מסופר על הכרוז של האצ"ל ועל מטרת ההנפקה: "לציין ולהנציח את תרומת המחתרות לחיסולו של השלטון הזר ולהקמת המדינה".

מאיר פעיל יוצא חוצץ נגד נוסח זה. לא שום תרומה, אדרבא: נזקים. בוויכוחים בין לח"י ובין אצ"ל, דובר לא פעם על הלגיטימיות של "ראשית" זאת. אמנם לח"י לא "הכריזו" על "מרד", יתירה מכן: מונח זה לא היה מקובל אצלנו, כלל. (ואין זה עניין סמנטי בלבד), אף-על-פי-כן אם מדובר על תחילת מלחמה בבריטים כשלטון זר, קדמו

אנשי לח"י לאצ"ל. יהודה באואר — והרי אין הוא חשוד באהדה יתירה למחתרות אצ"ל ולח"י, כותב:

עמדתו של מרכז לח"י היתה אנטי-בריטית עקרונית. לח"י לא האמינו כי ב"לחץ" ניתן לסחוט מן האנגלים הישגים מדיניים וחירו לעצמאות מוחלטת... ראוי לשים לב כי הלח"י היה או הארגון היהודי היחידי שחרג מתחום האנגלו-צנטריות (אפילו פ.ק.פ. תמכה אותו זמן בהמשך שלטונם של הבריטים בארץ אגב תביעה להגשמת הספר הלבן). בשנת 1944 נראתה עמדה כזאת אי-ריראלית בתכלית, הרקעה אל החזון המדיני הצרוף.

בעצם ראיית השלטון הבריטי כשלטון זר, היה הידוש במחשבה הציונית, אפילו זו הריביוניסטית, שראתה במנדט שלטון חוקי, אלא מאי, המנדטור איננו מקיים את המנדט. אף בימי השיא של "המרי" נגד הבריטים, כותב האקטיביסט של "ההגנה", משה סנה (1946 ב"ראיון") שיש להניח בסיסים בריטיים בארץ... או בנוסח מוקדם יותר אך על-ידי אותו ד"ר סנה: "הגורם הבריטי אינו אויב, הוא שותף רע, נכח אותו על מנת שיהיה שותף טוב, אולם הוא איננו אויב" ("במחנה" 10.3.1944).

לא בעיית הראשונות נידונה על-ידי מאיר פעיל. עצם הטעון שהמחתרת אצ"ל ולח"י סילקו את הבריטים מן הארץ — מופרך בעיניו, ומבחינה זו בלבד — מעבר לטיעונים בין אצ"ל ולח"י על ראשונות המלחמה בבריטים (שבה הקריבו לח"י קורבנות שנים לפני הכרות "המרד"), עצם מלחמתם היתה לגירוש הבריטים מן הארץ, מה שבעיני ראשי הסוכנות ו"ההגנה" נראה כבלתי רצוי ובלתי אפשרי כאחת.

בין כה ובין כה, "המדליה" לא הוצאה לזכר חיפול השלטון הבריטי, כי אם לזכר ראשית המלחמה של האצ"ל, וזו עובדה. את עצם ההכרזה אין להפריך. אך גם הביטוי "תרומת המחתרת הלוחמת לחיסולו של השלטון הבריטי ולהקמת המדינה" — מה פסול בו? הוויכוח יכול להיות על גודלה של אותה תרומה, (או על גודלה של... המדליה), אך דרושה מידה רבה של רישעות כדי לשלול כל חלק ממלחמת המחתרת בתהליך זה. משונה ביותר הוא מיתאר המהלך ההיסטורי ביחסי בריטניה-ציונות. ודאי שתחילה הברית בין הציונות ובריטניה היתה חיונית ונראתה כמוצלחת. ולא שפעיל מנסה לספר לנו שכעבור זמן — ובגלל ההישגים של הציונות בארץ — "הבריטים החלו לטעון כי היהודים מקיימים מדינה בתוך מדינה והעריכו כי לא ירחק היום והיהודים ידרשו עצמאות". לא רק היסטוריון, גם פובליציסט ממוצע לא יעלה שרטוט שכזה. ראשית, מכיוון שההתנגדות לציונות לא נתגלתה, היא רווחה בקרב פוליטיקאים או מצביאים כאלבני בכבודו ובעצמו מהתחלה (כידוע אף לא הזכיר את הצהרת בלפור בנאומו הראשון והחגיגי בירושלים), שנית — ועל כך העידו לא רק לוי ג'ורג' וצ'רצ'יל, כי אם אף ועדת פיל משנת 1937 — שמלכתחילה היתה כוונת ההצהרה להקים מדינה יהודית. משמע שגם כוונה זו לא נתגלתה להם לבריטים פתאום. ממש מגוחך הוא הביטוי הסמוך "בריטניה מצאה עצמה מואשמת על-ידי דוברי הערבים שהיא תקעה את הציונות כנטע זר במורח התיכון. המפעל הציוני הפך לגורם המאחד את העולם הערבי האיסלמי נגד הציונות ונגד בריטניה". כל תולדות הסכסוך בימי המנדט מלאים עדויות שלא זו בלבד שבריטניה לא "מצאה עצמה" במצב זה, כי אם עשתה רבות ביוזמתה כדי "למצוא

עצמה" כך. שנית: בהודו ובקניה לא היו "ציונים" כנטע זר, משום מה נאלצה בריטניה לעקור גם משם?

מלכתחילה היו שתי אוריינטציות בבריטניה. בקרב הציונים רווחה תחילה המחשבה שלונדון היא "בסדר", אלא מאי? האדמיניסטרציה בארץ היא עוינת מטעמים שונים: נוחות, קל יותר לשלוט בערבים מאשר ביהודים מתוחכמים ואינטליגנטיים, או סנטימנטליות לאכוזטיקה, ולפעמים גם אנטישמיות פשוטה. אפילו ז'בוטינסקי, זמן ממושך יתר-על-המידה ראה את האשם באדמיניסטרציה בארץ ועל כן אמר — וכמותו גם ארלוזורוב — למצוא אינטרסים אימפריאליים שישכנעו את אנגליה בכדאיות התמיכה בציונות. קו שאחד מהסתעפויותיו היה רעיון הדומיניון, מדינה יהודית כדומיניון שמיני באימפריה (ואנגלים טובים הגו רעיון זה תחילה). קרוב לוודאי שקו זה נכון היה גם בשביל האימפריה, אך מה לעשות והיא שגתה ושלמה את המחיר. אלא מאי? המחיר ששילמה אנגליה היה אבדן בסיסים אימפריאליים, נסיגה ממרחבי האימפריה הביתה, המחיר שהעם היהודי עלול היה לשלם היה קץ הציונות ונסיגה לגלות על כל הכרוך בה. אמת נכון ש"בחיפוייה של קורת הגג שהעניק השלטון הבריטי יכלה הציונות לבצע תהליכים של קיבוץ גלויות", דא עקא שהוא לא העניק אפשרויות מספיקות לביצוע תהליך זה ככל הנדרש על ידה, וחמור מזה, על-ידי המציאות של העם היהודי באירופה החל מאמצע שנות השלושים. דווקא אז, בשעות החמורות ביותר בתולדותינו הפכה בריטניה להיות בוגדנית ביותר, אכזרית ביותר, ולא רק בעקיפין, כי אם גם במישרין שותפה להשמדה. אל נשכח שעד קיץ 1941 לא נמנע משום יהודי באירופה הכבושה לעזוב אותה אם רק אשרה בידיו לארץ כלשהי. ככל שהחריף הצורך להצלה התרחבה "הכניעה" הבריטית לתביעות הערביות לסגור את שערי הארץ. "הכניעה" במרכאות, כמובן, כי היא לא נכנעה כל זמן שלא רצתה. הציונות האקטיביסטית דווקא אהבה להשתמש בנימוק זה של לחץ הערבים הלוחמים על בריטניה, כדי לתבוע קו מקביל מצד היהודים, אלא שעד שלחץ זה הופעל (אצ"ל ו"הגנה" בימי תנועת המרי), כבר היה מאוחר מכל הבחינות, וההוכחה: הלחץ לא פעל, אפילו הפעולות החריפות ביותר של תנועת המרי — כולל פיצוץ הגשרים — לא הניעו את בריטניה לפתוח את השערים בפני מעפילים, שלדי אדם, שרידי אושוויץ; ומדובר בימים — 1946—1947, בהם לא היתה שום פעילות לוחמת מצד הערבים בארץ, ולא שום תירוץ עוד שמא יצטרפו עמי ערב... לציר.

"אין צל של ספק" — טוען פעיל — "כי לולא מלחמת העולם שפרצה בספטמבר 1939, היתה התנועה הציונית חייבת לפתוח במאבק מזויין נגד בריטניה".

זה בא כמובן על רקע הספר הלבן שסתם את הגולל על הציונות בכלל. קשה להתפלפל בהיסטוריה בנוסח "מה היה אילו", על רקע המשך מותר לשער שעל כל פנים קיימת היתה אפשרות להתפתחות חיובית אילו קדם "המרד" או "המאבק המזויין", אילו קדם לשואה, ולעם הלוחם היה עדיין עורף של מיליונים יהודים מצפים להצלה ונוער למאות אלפים מוכנים לעלות, להעפיל, לפרוץ ולהילחם. אלא שהקונצפציה הציונית הבסיסית — ולא מלחמת העולם — התנגדה לכך, באשר הבריטים נחשבו "בכל זאת" לבעל ברית, ובלעדיהם נשאר חלילה "עין בעין עם הערבים". ואותו מאבק מזויין שבכל זאת פרץ,

ראשית, לא "התנועה הציונית" פעמה בו, כי אם אלה שפרשו ממנה. שנית, גם כשפרץ, בנובמבר 1945 — לא על דעת הכל פרץ, וככל שהחריף או רצה להתחריף, השמאל, בתנועה הציונית התנגד לכך, ואנשי השומר-הצעיר שרוממות התהילה לריבולוציה בפייהם (ימי הערצות טטאלין!), התנגדו לכל פעולה שיש בה כדי לפגוע באינטרסים האימפריאליים של אנגליה, ואין צורך לאמר שהיו ראשונים וקנאים ביותר לשיתוף הפעולה עם הבולשת הבריטית לחיסול הפורשים. וזכור לי עדיין אישית, כיצד אחרי כל פעולה של "המרי", ציפו בדריכות אולי כבר תפעל תורת הלחץ, ייפתחו שערי הארץ, ואפשר יהיה למנוע את המשך המאבק המזויין. חיכו עד ברש. תורת הלחץ לא פעלה, ברור היה שאין מנוס ממאבק מזויין עד הסוף, עד סוף השלטון הבריטי ולא — כפי שקיוו בתנועה הציונית אף בקרב האקטיביסטים עד ביטול הספר הלבן. הספר הלבן מעולם לא בוטל — המנדט בוטל וזה היה קץ הקונצפציה הציונית "האקטיביסטית", ולא הודות ל"מאבק המזויין" של "ההגנה", שהרי זה נסתיים אחרי תשעה חודשים בלבד, תשעה ירחי לידה אלא שהנולד היה — נפל, ועלול היה להיות נפל אלמלא המשיכו אצל ולחיי במאבק המזויין אותו נטשה "ההגנה" לפי הוראת הנהלת הסוכנות. ראשי הסוכנות שנאסרו ב"שבת השחורה" שוחררו. נתן אלתרמן, שביטא אז את הלך נפשם של הלוחמים משורות הפלמ"ח שאל בטורו: "שחרור זה על מה הוא מגיע לנו?". היה ברור הוא "הגיע" תמורת ההבטחה שהמאבק המזויין ייפסק ולא תמורת הבטחה שתקפות הספר הלבן ומניעת העלאתם של מעפילים תיפסק. גברו היונים על הנצים. (כינויים אחרים היו להם אז).

לא, חלילה, ש"ההגנה" הפסיקה לפעול ושהתנועה הציונית הפסיקה להאבק. ההעפלה גברה, גם ההתיישבות — ברור שהמשך ההעפלה מילא תפקיד חשוב ביצירת אהדה לציונות כמצילת שרידי השואה, אף-על-פי שמעטים מבין "המעפלים" בספינות "ההגנה" הצליחו להבקיע את חומת הצי הבריטי, רובם נתפסו והוגלו. אך בינם "מאבק מזויין" קשה לכנות זאת. אל נשכח, שעד 1938, ההעפלה נעשתה על-ידי התנועה הדימוקרטית-סוציאליסטית לאגפיה. בראשית שנות השלושים ניסתה "ההגנה" ללכת בדרך עלייה עצמאית זו ואחרי הספינה הראשונה — נפסק הדבר. לפי הכרעת ההנהלה הציונית, אף בן-גוריון הצטרף לשוללים.

ודאי שהפורשים פעלו "תוך פריקת עול המרות המדינית של התנועה הציונית". אלא שלא צריכים היינו לפרוק עול, מכיוון שלא נשאנו בו, שהרי כדובר בו בתנועה ציונית ובתנועה ריביוויזיוניסטית ולא במדינה ובצבא (אם כי, איישים בפינת מוח מסוימת תמיד-תמיד מכרסמת בי תמיהה לגבי אנשים מסוגו של מאיר פעיל ומסוגם של אנשי מפ"ם: הרי הם דוגלים בריבולוציות, לא כן? אם זו הצרפתית, אם זו הרוסית, אם זו של תנועות שחרור שונות: וכי לא היו כל הריבולוציות בגדר פריקת עול? מה זה אתה, מאירקה פעיל, שולל עקרונות כל כך ומוסרית כל כך פריקת עול? לא אוהד מהפכות אתה? למען מטרה חברתית מותר לפרוק עול, למען מטרה לאומית — אסור!?)

"רק אחרי שנשתיימה מלחמת העולם השנייה ורק אחרי שהתברר כי ממשלת הלייבור החליטה להמשיך את מדיניות הספר הלבן, החליטה ההנהגה הציונית להפעיל את אפיק הלחימה בנשק".

איזה חמד של היגיון ושליטת דיוק! רק כשהעם היהודי ירק את מירב דמו, בין היתר גם בגלל המדיניות הבריטית החונקת, ורק אחרי שגם "הלייבור" וה"חבריים" מהאינטר-נציונל השני ירקו בפניכם, רק אז כשכבר כלו כל הקיצין, הופעל אפיק הלחימה בנשק ואל נשכח גם: ממש המשך ל... "שיוון", כלומר למחצית שנה בה שיתפה פעולה עם הבולשת הבריטית נגד אלה שקדמו להם בראיית המדיניות הבריטית וללא אשליות עוד! וגם זאת, כאמור, תשעה חודשים בלבד.

כן, פעיל כמוכן מודע לכך, והוא צובט עצמו בלחיי המחווירות לזכר הפסקה זו של הלחימה, ומעלה צבע של אפיק "נוסף": עכשיו מוטלת חובה היסטורית על ההנהגה הציונית לפתוח במרץ אפיק מאבק נוסף, הסברתי-מדיני. שומו שמיים! ואני בתומי סבור הייתי, שזה היה מאבק ציוני קבוע מראשיתה של הציונות, או לפחות מאבק ציוני מלא "מרץ" מאז עליית היטלר לשלטון, מאז פירסום הספרים הלבנים הבוגדניים. והנה נתברר לי שזה מאבק נוסף! נתחדשה חזית! הלל לתנועה הציונית הלוחמת! וגם כאן — על דרך ההעלמה המחמדת — מעשה עוול זדוני: אם אכן הייתה חשיבות להסברה בעולם, והעולם פירושו כבר אז בעיקר, ארה"ב, היכן כאן העולם, הוועד של הלל קוק בארה"ב, שעל דעת כל ההיסטוריונים הציוניים, כולל אלה ממחנה מסא"י והציונות הרשמית, פתח פתחים להסברה ולתעמולה הציונית, שמעולם הציונות הממוסדת לא חדרה לתוכו! כל הולכי בוד ובארה"ב זה הרבה וזה כוח, ותהי סלידתו מכך כאשר תהי — וסרטים מסעירים של בן-הכט, ועמדים שלמים בעתונות, כל אלה כליים חדשים, באמת אפיקים חדשים להסברה וליחסי ציונית ולהסברה ברוחות נגד בריטניה, בנוסף ובניצול נכון של פעולות הביטור האנטי-בריטי (בארה"ב אהרו מאוד אפיק זה). מכל זה אין זכר אצל פעילי הס וחלילה שגם בסדה זה, שדה ההסברה והתעמולה, יינטל המונופולין מההסתדרות הציונית הלוחמת, ובייחוד כאשר היה צריך איכשהו להשלים מה שהוחסר עם הפסקת "האפיק המזויין". זה נעשה על דרך "פיתוח פעולה הסברתית ענפה ונמרצת... פעילות זו מצאה כמוכן "אוזן קשבת ולבבות פתוחים בדעת הקהל הבינ-לאומית" כותב פעיל.

בייחוד יש עניין בכך, שמי שמתיימר לדבר כהיסטוריון, פותח הכל במלחמת העולם ו"בטרנאדיה של השואה" (כאילו איזו רעידת אדמה בלתי צפויה, אסון, תאונת דרכים), איננו נוגע אף ברמז בבעיית היסוד הציונית: למה הופתענו בשואה או בבגידה הבריטית? וכי לא נודעק ולמן שז"ר בישיבת הסוכנות בנובמבר 1942 לישמע העדות על רכבות ההשמדה לאוסוויץ — כשכולם אומרים "לא ידענו": "מי הרשה לנו לא לדעת?!" הרי גם אם לא ידענו על דרך הגאזים, היו שנבאו, היו שהזהירו שחורות וזעקו: פינוי הגלויות, ונענו בשנאה ובכינויי גנאי: של "עושים פאניקה", "ציונות של קטסטרופה", עד שבאה. והיו שקדמו להכיר בבגידה הבריטית, שהקדימו לראותם כשלטון זר ולא רק אכזר, ואף הקדימו להכות בהם במעט האנשים והכלים שבידיהם, בטרם "סטרומה" (אברהם שטרן נרצח חחדש לפני שטובעה "סטרומה") ובטרם בוויין ובגידת "הלייבור". כל אלה, המזהירים, המזעיקים, גם המארגנים העפלות לפני "ההגנה", והעלו רבבות בדרך זו לפני "ההגנה", והלוחמים בבריטים בנשק ובקרבות, כל אלה קדמו למאבקים בנשק, בהעפלה, בהסברה — קדמו ל"אפיקים" של ההנהלה הציונית אליבא דפעיל,

להוציא אפיק אחד והוא אפיק ההתיישבות גם ללא רשות השלטון (הבריטי, כמוכן). בה, בחזית זאת כל הזכויות — וזכויות היסטוריות וגיאוגרפיות של ממש שגם בלעדיתן אין מדינה יהודית — לתנועה הציונית בכלל ותנועות העבודה לגוניה בפרט. אילו היו קיימות אצל פעיל ועמיתיו לדעה, רצון טוב, אהבת ישראל ללא פניות כיתתיות, ללא שנאה קדומה, שאינני יודע אם היא סיבתה או פרייה של דעה קדומה, אילו היה קיים בו ובעמיתיו יושר היסטורי, הן ניתן היה להגיע על נקלה לניסוח מוסכם על זכויות וחובות, על הישגים ומשגים בכל מחנה. למען האמת וגם למען החינוך הטוב. אך בהיעדר אלה — הסילופים עד כדי גיחוך מתנפחים והולכים. ללא שמץ של בוששה כותב פעיל כי "מאותה תקופה התחילה ברית המועצות להבחין כי התנועה הציונית והיישוב העברי בארץ-ישראל הם הגורם האנטי-בריטי המהימן ביותר במזרח התיכון". מאיזו תקופה? ואיזו מהימנות?

ואנחנו — ומסתבר שגם בריה"מ — לא ידענו! ואנחנו חשבנו שגם בעצם ימי המאבק שמעה ברית המועצות יפה, כיצד ראשי הסוכנות וראשי המאבק, חזרו והצהירו שהם מוכנים לחדש את הברית עם בריטניה. מוכנים להבטיח לה כספים בארץ. אם היה משהו שעניין את ברית המועצות, הלא הוא ממש ההיפך מזה, עקירת השלטון הבריטי מהארץ ולא עקירת... גזירות הספר הלבן, שתמורתה — מטעמים ציוניים כנים — היתה הסוכנות מוכנה כל רגע לחדש את הברית עם האימפריאליזם הבריטי. לעומת זאת עניין את ברית המועצות מאוד מיהו הרוצה באמת לפגוע בעצבים של בסיס האימפריה הבריטית כאן. ו"מי מכס" — שואל דימיטרוב שני נציגים קומוניסטיים מפולגים בארץ-ישראל — "מי מכס פוצץ את בתי הזיקוק בחיפה".

נכון, גרומיקו הפתיע בתמיכתו, ברית המועצות הפתיעה בסיוע בנשק. לא כל אחד הופתע. בלחי למשל, לא הופתעו. אבל לא תמיכה פוליטית של גרומיקו באר"מ, ולא משלוחי נשק לצה"ל, לא היו באים לעולם אילו נסתיים המאבק עם פיצוץ מלון המלך דוד ללא המשך, עם שחרור ראשי הסוכנות וחדוש החיזור אחר לונדון. ולולא המשך המאבק המזויין על-ידי אצ"ל ולח"י, מאבק שמרט עצבי חיילים של אנגליה העייפה מקורבנות מלהמת העולם, המשך המאבק שגרם נזקים כלכליים עצומים לאנגליה המרוששת ותייה מכספי ארה"ב, המלחמה שהורידה את היוקרה הבריטית בעולם ובאנגליה עצמה. (גם בהלקאת קצינים, גם בתליית סרג'נטים, פריצת כלא עכו, מעשים שהביאו את צ'רצ'יל לזעוק בפרלמנט: "זו בושה לאימפריה, לדכא או לצאת!") משום מה נדמה לי שזעקה כזאת לא יצאה מפיו בגלל שביתת רעב של ראשי הסוכנות או בגלל החלטה תקיפה של הקונגרס הציוני. דאי, גם ההעפלה והמצוד עליה, גם דעת קהל עולמית נרעשת ומטעמים שונים אף אזהדת את הטרור היהודי נגד הג'נטלמן (מיסטר גייקל) הבריטי. אך המאבק המזויין היום-יומי ולי-לילי ברחובות ובכבישי הארץ, הוא שהכריע את הכף להכריז על פינוי. ואין צורך בעדויות נוספות על זו ההודעה הרשמית של משרדי המושבות והחוץ מיום סיום המנדט:

84,000 חיילים, שלא קיבלו כל עזרה מהעדה היהודית, לא הספיקו לשמור על החוק והסדר מול גל של טרוריום שבוצע על-ידי חיילים יהודים מאורגנים יפה ומצויידים בכל מיני נשק של חיל רגלים מודרני. החל מגמר המלחמה נרצחו

338 נתינים בריטיים בארץ-ישראל ובאותו זמן עלו כוחות הצבא כאן למשלם המיסים הבריטי 100 מיליון לירות. התחדשות מעשי האלימות הערביים לאחר הכרזת החלטתן של האו"ם על חלוקת ארץ-ישראל והכוונה שעליהן הכריזו הקיצוניים היהודיים הוכיחו, כי אבידות נוספות של היי הבריטים היו בלתי נמנעות. בנסיבות אלה החליטה ממשלת הוד מלכותו להוציא את כל הצבא מארץ-ישראל ולהביא לידי סיום את המנדט שלה ב-15 במאי 1948.

דברים פשוטים וברורים וכן שנאה לא כבושה, ו"אי-פירגון" למחתרות, שאינן מתימרות כלל להיות הגואל בה"א הידיעה של עם ישראל, כי אם אך ורק להיות במחיר ייסורים ודם והקרבה ונאמנות, חלק מהכוחות שתרמו לגאולה החלקית על-ידי סילוק השלטון הבריטי הזר והאכזר מן הארץ. האם דרושה הודאה ברורה יותר מאשר זו שמפי "הגבורה" החלשה ששמה ממשלת בריטניה? ואני מטעים תואר זה "החלשה", מתוך ידיעה ברורה שלא בכל שעה ניתן היה לאלץ את הבריטים לנטוש בסיס איסטרטגי חשוב כל כך שגם כדי להשיגו בהסכמה עולמית ניתנה הצהרת בלפור, מתוך ידיעה ברורה שמצב האימפריה אחרי המלחמה איפשר דבר זה, כי כל קרבן בריטי נוסף בארץ עורר זעם בקרב אזרחי בריטניה העייפים וחסרי המוטיבציה לשפוך דמם למען הערבים או למען היהודים. והרי בהודעה זו נאמר במפורש שיש חשש מקורבנות נוספים מצד הקיצונים היהודים. אמת, בכל ההחלטות הפוליטיות כולל זו החיובית של הצהרת בלפור, אין טעם אחד. יש טעמים שונים ומשקל שונה ויש רקע. אף על פי כן בהודעה זו מוגדר המניע המכריע ליציאה מהארץ ורק רשעות וצרות-לב-יעין יכולות להמשיך ולטעון כטענת פעיל — ואיננו יחיד — "הבריטים לא גורשו מן הארץ כלל ועיקר". הם "תומרנו החוצה בנקבות הקונצנזוס הבינלאומי". זעקתו של צ'רצ'יל, הודעתם של משרדי החוץ והמושבות, העובדות שבשטח — כל זה לא כלום, הם "תומרנו" כנראה על-ידי הניסוחים המפותלים שבין מאבק "צמוד" למאבק "רצוף".

הבריטים יצאו גם ממקומות אחרים, גם מהודו וגם מקניה, וודאי שלא לעולם היו מחזיקים בארץ-ישראל. השאלה היא איך יצאו ואיך היו יוצאים ללא אותן לחץ בלתי פוסק ומורט חיים ועצבים וכספים, של שנת תש"ז במלחמת המחתרות, כלומר, המשך המלחמה בנשק לאחר ש"ההגנה" נצטוותה לנטוש אותה — הם היו יוצאים תוך מסירת הארץ או כמעט כל הארץ לערבים, קרוב לוודאי לילד-טיפוחם-וגידולם, ממש מעשה ידיהם — עבדאללה ירום כתר, כדי להמשיך ולהחזיק בעזרתו בהשפעה בגשר הזה, גם כנגד ארה"ב, ולא רק כנגד ברית המועצות. ליהודים היו "מקציבים" משהו מתוכנית גריידי-מוריסון, גרוגרת דר' צדוק משני עברי הקישון והירקון. באמת מין "בית לאומי" או "אבטונומיה" שכזאת, לא רחוקה מהתמונה העולה מ"הספר הלבן" השלישי. כן, לא שכחת, קיימת גם אותה תוכנית של צ'רצ'יל-מוין שהוחל בתכנונה בסוף 1943 ראשית 1944, ואשר מנפנים בה באחרונה כל כך הרבה כדי להוכיח בין היתר מה רב היה הנזק שנגרם על-ידי לח"י, בהתנגשותם בלורד מוין "הצדיק". באחרונה הובא למרקע הטלבוזיה שלנו, של ישראל, לעיני כל ישראל פרופסור בולוק מלונדון, העוסק בארנסט בוויין וטוען שעשינו לו, לבוויין (אנחנו — לו) עוול, והוא לא היה לא אנטיציוני ולא אנטישמי, חלילה, אלא מה? פעל בלחצים בינלאומיים, במצבים מסובכים וכזי וכו',

וזאת כזכור כבר אחרי מלחמת העולם ששימשה תירוץ לצ'רצ'יל, ואחרי היוודע תוצאות המלחמה לגבי העם היהודי! כשנתבררו דברים אלה טרם הושמע קול מוסמך אחד נגד מעשה סילוף זה בסניגוריה על שונא ישראל זה, שרגז על היהודים "הנרחפים לראש התור", וציונה להמשיך בגירוש מפעילים!

ואלה דברי פעיל (וכמוהו) — כאמור — גם אחרים בשנה האחרונה עם פרסום המיסמכים על התוכנית): "רצח הלורד מוין בנובמבר 1944 על-ידי לח", גרם להפסקת תמיכתו העקבית של צ'רצ'יל במאבק הציוני".

נאמר מלים אחדות לגבי ציוניותו של צ'רצ'יל: ודאי שהיה ידיד הציונות וזה הוכח במאות נאומים והכרזות בייחוד בימי היותו... באופוזיציה. אך מה לעשות וישנה עובדה מנומנטאלית, ובשבילנו היא המכרעת, עד דם מכרעת: דווקא בימי היותו ראש ממשלה נערך הטבח האיום ביותר בעם היהודי, וארץ-ישראל, שבשלטון בריטי ובימי צ'רצ'יל השליט בה, היתה נעולה לחלוטין, הוא הניע בארצו ובעולם כוחות אדירים והציל ללא ספק את עולם המערב, ורק את לורד מוין, ידידו שר המושבות, לא יכול היה להניע להגניח לה לאגניית "סטרומה" נושאת הפליטים מהגיהינום, להגיע לארץ-ישראל שבשלטון הבריטי, הצ'רצ'ילי, הציוני. וכסטרומה, ספינות אחרות ורבבות יהודים נוספים. וגם צבא יהודי שנתבע בלב שותת דם, לא הוקם. וצ'רצ'יל, המצביא העליון על כוחות בריטניה, הוא הידיד שלא עמד במבחן, בשעה הקשה הזועקת ביותר בתולדותינו. קחו את "סטרומה" האחת, קחו ילד אחד מ"סטרומה" על כף מאזניים אחת, וקחו את כל נאומיו הלוהטים למען הציונות על כף שנייה: מה הכף המכרעת? ועתה תוכנית מוין. הוא, מוין שציווה על תורכיה להחזיר את "סטרומה" לים. הוא, מוין שהכריז בפירמנט שהיהודים אינם גזע וכי יש לפזרם, אולי לתת להם משהו במדגסקר, הוא, מוין שנשלח לקהיר — על-ידי צ'רצ'יל — להקים את "הליגה הערבית", הוא, מוין שיואל ברנד העיד עליו במשפט אייכמן, שאמר: "מה אעשה עם מיליון יהודים, לאן אכניס אותם?"

הוא הסכים לתוכנית "מדינה" יהודית משני עברי הקישון והירקון בדיוק. בלי הנגב כמובן, אך גם בלי הגליל כולו שיימפר לפוריה דווקא, ואין צריך לאמר שירושלים כולה וסביבותיה מחוץ לתחום היהודי. ותוכנית גרנדיוזיות זו זכתה להסכמת צ'רצ'יל הטוב, תחילה בתנאי, שהיא תקום אחרי מלחמת העולם, אחר כך צ'רצ'יל הוסיף והתנה: לא כן, אחרי הבחירות באנגליה!

עצם קביעתו של פעיל, שצ'רצ'יל "הפסיק תמיכתו", חסרת כל בסיס היסטורי. נכון, הוא התבטא במרירות ואמר שידידותו התנדפה יחד "עם עשן הירייה שגורתה בקהיר". וגם זה טעם טוב לדבר באזנו בלשון עשן ירייה מאקדת, בימים בהם עלו בעשן תנורים מיליונים יהודים, על נשים וילדים, וזקנים. נכון, הוא לא פתח את שערי הארץ... כשם שלא פתח אותם לפני אותה ירייה. כשם שלא היסס להצטרף לדעת מוין ואחרים, שאת שאר היהודים שלא יכנסו לאותה "מדינה" יש לפזר בצפון-אפריקה, למשל.

ולשיקול גם זאת: נניח, נניח שמוין נשאר בחיים וצ'רצ'יל נשאר בשלטון ושניהם באים לממש את מה שהחליטו עליו וקמה המדינה (קטנה פי כמה מזו שהוחלט עליה ב-29 בנובמבר 1947, כי גם בלי הנגב, גם בלי הגליל, וסוריה ויושבת בצפת), קמה

בלי מלחמה עם הערבים (וזאת אמת אכזרית וקדושה!), משמע בלי הרחבת הגבולות של מעבר לתחום המושב המחריד והמחניק. האם זה היה טוב יותר ממה שהשגנו בלי חסדיו של צ'רצ'יל? ואילו ידעתי אל ודאי, שהריגתו של לורד מוין פעלה למניעת התפתחות שכזאת, מדינות שכזאת בחסות בריטניה, ואילו ידעתי שהמשך המלחמה בבריטניה באמת "הזיקה" לנו אצל צ'רצ'יל וסיבבה את ההתפתחות הפוליטית כפי שהיתה, כולל המלחמות שהיו בעקבות רשותם ואיוולתם של הערבים... הייתי הוור ומברך על מהלכי המחתרת, גם אם, כמובן, לא ידועים היו לי כל המהלכים הנסתרים שנעשו, וכל ההתפתחויות שתפתחנה.

ודאי שלא הכל היה פרי שכל נסתר ומודיעין מושלמים. אדרבא נתרחה פרוכס כפול: את המדינה ואת הצבא — שני מושגי יסוד של הציונות הריביוניסטית — שעל כל פנים בגלוי הולעגו על-ידי היריבים — הקים היריב הראשי: דוד בן-גוריון. וזו זכות עולמים לו. שנית: מדינה זו שהקים אותה, מדינה בחלקה של ארץ-ישראל, הוא הקים על בסיס גירוש הבריטים על-ידי מחתרות אצ"ל ולח"י, שהתנגדו לכל חלוקה של ארץ-ישראל. אצ"ל ולח"י בגרשם את הבריטים — כך, במפורש וכמוכה! — כללו את הדרך בפני בן-גוריון לממש את הצד הזה של הציונות: הקמת מדינה — לא אנחנו הקמנו את מדינת ישראל. את הדרך אליה אנחנו סללנו, על כל פנים: פינינו, חלקנו מכריע בחזית הזאת של סילוק השלטון הור בטרם ביצע את זממיו ותוכניותיו.

ולבסוף גם הבחינה ההינוכית. האמת ההיסטורית על מלחמת המחתרת וחלקה המוכת, היא "במקרה" גם רצויה ביותר על רקע המתרחש אצלנו מבחינה הינוכית. היו חילוקי דעות על דרכי הציונות, ישנן הערכות שונות על גודל חלקו של זרם זה או אחר, אך אל יהיה כדבר הזה שאחד מביטוייו הוא מאמרו הזיפני של מאיר פעיל: שלילת חלקו של זרם — והוא גם רווי דם קדוש — בציונות, שבחזונו, אמונתו, מסירותו, מן העלייה ארצה — על פי רוב לא ב"רשות" גויים ואף לא ברשות מוסדות ציוניים ששללו ממנו סרטיפיקטים עד עלייה לגרדום ושירת "החקווה" על שפתיו, שלילת חלק זה של מלחמת השחרור של העם היהודי, הוא מעשה תועבה, ובהכרח גם מעשה המתנקם במעשה הלאומי, ואינני מהסס לומר, גם האנרשי בכלל.

יש ויכוח על "כזב קדוש" אם הוא מותר או אסור. לא יכול להיות ויכוח לגבי כזב טמא.